

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 10 Kânunsani , 1929

Sayı: 111

ilk ve son demlerini Muallimler içinde geçirdi. Maarif Vekâletine geldiği zaman Muaallimler tarafından sevilen bir arkadaşı. Fakat üç sene içinde Cumhuriyet Maarifinin en yükeseke simasından biri oldu. Maarifte neler yaptı? Bunu bir makaleye sığdırmaya ihtimal yok, hem ne lüzûm var ki işler göz önündedir. Üç senelik Maarifi giden ve gelen Maarif yılları içinde en müttazı olarak ebediyen kalacaktır.

Bana hep Necati B. nasıl muvaffak oldu diye sorarlardı. Onunla yakından temas etmiyenler bunu adeta bir sır addederlerdi. İzmirli Necati B. temiz ruhlu bir halk çocuğu idi. Bu ruhu sevmemek kabil değildi. Siyasî Necati B. istiklâl harbının bütün safhalarında muvaffak olmanın vasıtasını çok ince zekâsı ile pek iyi temyiz eden dimağa malik idi. Pek vazih olarak hayatın ve siyasetin felsefesini anlatırdı. Bunu kitaptan değil cereyan eden hadiselerden öğrenmişti. Kendini vak'alar yarattığı için vak'alara hakim olurdu. Temiz Halk Çocuğunu herkes sevdi, onun için herkes ağladı. Siyasî hayatta muvaffak olan Necati B. kendsine çok yerlerde abide yaptı. Bu gün ve yarın o abideleri görenler onu sevecek, onun kudret ve hayatından bir çok şeyler öğreneceklerdir.

Yalnız bizlere yazık oldu, işitmekle kuvvet aldığımız onun gür sesini bir daha duyamayacağız. Çok yazık, çok yazık

MEHMET EMİN

Necati B. öldü. Necati beyin ölümüne inanmak kadar müşkül vaziyete hayatımda hiç düşmedim. Üç

gün evvel gözlerinden ve sözlerinden hayat ve kudret taşan Necati Beyi üç gün sonra toprağa teslim etmek üç gün evel halkı okutmak için açtığı Millet Mekteplerinin faaliyet tarzını hararetle, neş'e ile, ümit ile tespiti çalışırken üç gün sonra aramızdan birdenbire kaybolduğunu görmek.. herhalde çok güç inanılacak bir hadise oldu.

Neçareki bu hadise bir hakikattir, ve biz bu kara ve bogucu hakikat ve akıbet karşısında âciz ve zebun inlemeye mahkûmuz. Necati beye karşı ruhlari dolduran sevginin bu derece ani bir surette mateme inkılâbı onun ölümünü hiçte tabiî göstermiyor. Necati beyin daha uzun müddet yaşayıp millete hizmete edebileceği ümidinin verdiği endişede onun ölümünden mütevellit teesürü daha çok artıracak bir ızdırıp mahiyetinde değil midir?

Ben bugün bu iki cepheli azap ve ızdırabın zebunuyum. Ölüm tabiî bir hadisedir, buna şuphe yok. Fakat facia mahiyeti alan tabiî hadiseler yok değildir: Necati Beyin ölümü de böyle bir facia oldu.

AHMET TEVFIK

Necati için

kendisiyle görüşürken en az iş adamı sanılan Necati Bey yarı ciddi, yarı şaka ortaya attığı mes'eleleri çok müspet iş adamı sayılanlardan daha sistemli bir tarzda takip ve intaç eder ve etrafındakileri de aynı işin birer muakkibi yapardı.

Bu çok hamleli ve sıcak ruhlu adamın türk irfan hayatında oynadığı müspet ve hayırlı rolü, onun ölümünün acisiyle muztarip olduğumuz bu anlarda tespit ve izah etmekliğimiz, hatta meslek adamı için bile, mümkün değildir

Yarın türk maarif tarihini yazacak olanlar, bu tarihin en parlak sahifelerini Necati Beyin üç seneye sığıştırdığı parlak faaliyet devrine tahsis edeceklerdir.

Necati Beyin ölümünden duyduğum ızdırabı, ona iş arkadaşlığı etmek tesellisiyle avutmak istiyorum, fakat bu da mümkün olmuyor.

ALİ HAYDAR

NECATİ ve ABİDESİ

Hastalığını gördüm, cenazesinde bulundum, mezara indirilmesine şahit oldum da halâ ölümüne inanamıyorum. Hastalığının başladığı geçen cumartesi günü bile zinde idi. Her zaman ki samimiliği ile omuzumu okşadı ve gür sesi ile, yarı ciddi, yarı şaka, işlerden behsetti. Bu gürbüz adamın, bu hayatla dolu gencin artık sönüp gittiğini her düşünüşümde, bu hadiseye inanabilmek için, hastalığının ve ölümünün bütün safhalarını hayalimde yeniden birer birer şehadete çağırıyorum, ve ancak ondan sonra «sahi, öldü» diyebilirim.

İlk çıkacağı zaman bu mecmuaya isim aramak, nasılsa, bana düşmüştü. O zaman bana «Hayat» ismini ilham eden Necati'nin şahsiyeti oldu. Onun vücudundan adeta kuvvet ve sıhhat inşa ediyor gibi idi, insana öyle geliyordu. Ne çare ki tabiatın galatı yalnız doğumlara inhisar etmiyor; bazan ölümelerde de vaki oluyor. Necati'nin ölümü ise tabiatın galatı değil, Mehmet Eminin dediği gibi, *sarih bir hezeyandır*.

Necati'nin ölümü ile milletçe ne büyük bir ziyaa uğradığımızı muhterem Başvekil Paşa aziz cenazenin karşısında en veciz bir ifade ile söyledi. Bu muvaffak millet adamının şahsında Meclis, Hükûmet, Fırka, Halk sırasıyla ağır ağır ziyalara uğradılar; fakat en ağır ziyaa uğrayan, şüphesir ki, maarif mensuplarıdır. Onlar yalnız emsâlsiz derecede faal, becerikli ve mahsuldar bir vekil kaybetmekle kalmadılar, üste pek candan,

pek hayırlı büyük bir dosttan da mahrum oldular, hüsrancıları iki katlıdır.

Her kânunusaninin birinci günü, bundan sonra Türkiye maarifi için, hem *Millet Mektepleri* hareketinin, yani ümmiliğe karşı harbin; hem de bu hareketin mübdi aziz Necati'nin ufulünün yıldönümü olmak itibarıyla biri tatlı, öteki acı iki derin hatırayı tazeleyecektir. Necati'nin ölümü ile, onun bu kadar büyük bir işinin aynı günde birleşmesi, elim bile olsa, çok isabetlidir. Bu suretle, zalim kader bir taraftan Necati'ye kıyarken, öte taraftan da, sanki bu günahını affettirmek istiyormuş gibi, ona en büyük işinden bir Abide yapmış oldu.

Aziz Necati, Her yıl başında ölümünün hatırası ile sızlayacak yüreklerimiz için en büyük teselliye işte biz bu Abidede, senin o gün başlamış olan bu muazzam eserinde, bulacağız.

Ankara, 4 Kânunsani, 1929,

B. Avni.

Necati bey sevilen Bahtiyar insanlardandı. İçinden yetiştiği hayat şartları onu kısa bir zamanda kıymetli bir inkılapçı, iradeli bir Maarifçi yapmıştı.

İnkılap faaliyeti esnasında her hangi bir şekilde olursa olsun rol almak ve gayeyi elde etmek için bu rolü azamî fedakârlıkla yapmak her vatandaşın vazifesidir. Necati B. bu vazifesini yaparken ölümle karşılaştı.

Türkiye Maarif teşkilâtının inkılap prensiplerine uygun işler yapabilecek bir hale getirilmesi için alınması zarurî tedbirleri bin müşkülâtla alarak Muallim Ordusunu mukaddes gayeye doğru kuvvetli, şumullü ve sarsıcı hamlelere başlattığı bir zamanda emeline kavuşmamış bir kahraman gibi ölmesi çok acıdır. Halkın içinden yetişmiş olan Necati B.

Halk terbiyesi işlerine başladığı bir zamanda ölmeli miydi?

.Maarif Meslekinin kıymetli Reisi Necati Beyin de yardımlarıyla memlekette inkılabın mukaddes olarak tanıdığı her işi yapabilecek bir muallimlik mesleği teessüs etmiştir. Meslekdaşlar; Necati Beyin başlayıpta başaramadığı işlerle şimdensonra başlanacak ve Türk Milleti terakki ettikçe artacak bütün meslekî vazifeleri severek azamî fedakârlıkla yapacaklardır. Bu mefkûrenin tahakkuku Necati Beyin ölümü ile kıvrananları ve onun ruhunu teselli etmeye kâfi değildir?

Mektep Müzesi Müdürü

İ. HAKKI

Büyük ihtilâlin içinde çalışmış, büyümüş ve yükselmiş olan Necati Beyin millî bir afete benzeyen ölümü hepimizi derin bir elemle sarstı. Aramızda ihtilâlin sıcak ve canlı bir ateşi gibi dolaşan, hepimize ayrı, ayrı hamleler veren bu büyük adama hep birden yanıyoruz.

Ölümünün ateşiyle kavrulan bir çok dostları ona samimî göz yaşlarıyla birer mersiye yazdılar.

Fakat nedense hiç biri onun en derin sevgisine yakından temas etmedi: Necati Bey gençliğin aşığı, aynı zamanda da her gencin sevgilisi idi.

Bunun için her yerde, her işte onun etrafında taşkın bir gençlik çevresi toplanır. O da en mes'ut zamanlarını bu çevrenin içinde geçirir, etrafına toplanan gençler arasında ve hepsinden bir baş yüksek olarak onlara neş'e, şetaret ve hayat dağıtırdı.

Ona müteaddit defalar gençlerin toplandıkları içtimalarda refakat ettim. O, bu gençlik topluluklarında her genci ayrı, ayrı tatyip eder, hepsiyle konuşur, görüşür, anlaşıyor ve mutlaka

da kalbini kazanırdı. Böyle içtimalarda tesadüf eden günlerde odası genç ziyaretçilerle dolar, hepsi dertlerini, arzularını, emellerini ona açarlardı. O hepsini dinler, sever, okşar ve dertlerine çare arardı.

Son büyük seyahatında akşam üzeri girdiğimiz bir şehirden ertesi sabah ayrılırken o şehrin gençleri bir akşam evvel görüştükleri bu sihirli insanı eski ve sevgili bir dost samimiyetiyle teşyi ediyorlardı. Toroslardan Palandöğen eteklerine oradan Karadeniz sahillerine, Ilgaz tepelerine, Meriç kenarlarına kadar her uğradığımız yerden ayrılırken arkasında hep bu âşıklar kafilesini bırakarak geçiyordu. Zığananın tepesinde Trabzon gençlerinden elli altmış kişilik şen bir kafiye Necati Beyi karşılamışlar ve tepede muvakkat bir çardağın altında bir kır sofrası hazırlamışlardı. Onu ben hiç bir yerde bu kadar şen, bu kadar şetaretle görmedim.

Bir kaç dakika içinde bu kafiye teshir etmiş ve kendisi de onlar arasında duyduğu derin gençlik sevgisiyle adeta mestolmuştu. Ne Karadeniz sahillerinin şiddetli sağnağı ve ne de bu baş döndürücü irtifanın soğuğu bunları bir birinden ayıramıyordu. Yola çıkarken ümitle, sevinçle gözleri parlıyor yanındakilere «Bu kadar çok ve imanlı gençleri olan bir memleket bahtiyardır, bahtiyar!» diyor ve bir delikanlı gibi sevincini taşıyordu.

Necati Beyin bu sevgisi hiç bir zaman için sathında kalan neticesiz bir sevgi değildi. Onun en büyük emeli aralarında dolaştığı bu kafiyelelerin içinden kabiliyetli, liyakatli unsurları seçmek ve seçtiklerini yetiştirmekti. Her hangi bir gençte küçük bir kabiliyet sezse derhal bütün tedbirlere, çarelere başvurur ve o, gençlik yolundaki engelleri dağıtarak ona muvaffa-